

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

7 november 2017

ACTIVITEITENVERSLAG 2016

van het vast comite van toezicht op de
inlichtingen- en veiligheidsdiensten¹

VERSLAG

NAMENS DE BIJZONDERE COMMISSIE BELAST MET
DE PARLEMENTAIRE BEGELEIDING VAN HET VAST
COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE POLITIEDIENSTEN
EN VAN HET VAST COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE
INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN²
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Peter BUYSROGGE**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de voorzitter van het Comité I	3
II. Bespreking.....	5
A. Vragen van de leden.....	5
B. Antwoorden van het Comité I	9
III. Replieken.....	12
IV. Beslissing van de commissie	13

¹ Het jaarverslag 2016 is te raadplegen op de website van het Comité I = <http://comiteri.be>.

² Hierna: Comité I.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

7 novembre 2017

RAPPORT D'ACTIVITÉS 2016

du Comité permanent de contrôle des services
de renseignement et de sécurité¹

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION SPÉCIALE
CHARGÉE DE L'ACCOMPAGNEMENT
PARLEMENTAIRE DU COMITÉ PERMANENT DE
CONTRÔLE DES SERVICES DE POLICE ET DU
COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE DES SERVICES
DE RENSEIGNEMENT ET DE SÉCURITÉ²
PAR
M. **Peter BUYSROGGE**

SOMMAIRE

Pages

I. Exposé introductif du Comité permanent R	3
II. Discussion	5
A. Questions des membres.....	5
B. Réponses du Comité R.....	9
III. Répliques.....	12
IV. Décision de la commission.....	13

¹ Le rapport annuel 2016 est consultable sur le site Internet du Comité R = <http://comiteri.be>.

² Ci-après: Comité R.

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**
Voorzitter/Président: Siegfried Bracke

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Peter Buysrogge, Peter De Roover, Koenraad Degroote
PS	André Frédéric, Laurette Onkelinx
MR	David Clarinval, Philippe Pivin
CD&V	Franky Demon, Servais Verherstraeten
Open Vld	Patrick Dewael
sp.a	Hans Bonte
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
cdH	Georges Dallemagne

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft het jaarverslag 2016 van het Comité I (www.comiteri.be) besproken tijdens haar vergadering van 17 oktober 2017, in aanwezigheid van de leden van het Vast Comité I³. Dat gebeurde overeenkomstig artikel 66bis, § 3, 1°, van de organieke wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse⁴, zoals gewijzigd bij de wet van 6 januari 2014 tot wijziging van diverse wetten tot hervorming der instellingen (*Belgisch Staatsblad* van 31 januari 2014); die wet werd ingevolge de Zesde staatshervorming aangenomen.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE VOORZITTER VAN HET COMITÉ I

De heer Guy Rapaille, voorzitter van het Comité I, herinnert eraan dat artikel 35, § 1, van de wet van 18 juli 1991 bepaalt dat het jaarverslag uiterlijk op 1 juni wordt overgezonden aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers. De laattijdige overzending van het jaarverslag 2016 heeft onmiskenbaar te maken met een te hoge werkdruk bij het Comité I; het heel lijvige verslag getuigt van het vele werk van het Comité I in 2016.

Traditioneel belicht de inleidende uiteenzetting van het Comité I enkele toezichtonderzoeken. Aangezien alle onderzoeken al uitvoerig zijn toegelicht in de begeleidingscommissie dan wel de parlementaire onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen, en aangezien die beide commissies haast identiek zijn samengesteld, verwijst de heer Rapaille naar de besprekingen tijdens die vergaderingen.

Het is, naast de toezichtonderzoeken, belangrijk om te wijzen op de specifieke controle op de veiligheidsintercepties van de ADIV. De wet werd dit jaar gewijzigd. Naast de interceptie-opdrachten, mag voortaan in informaticasystemen worden binnengedrongen en mogen in het buitenland beelden worden gemaakt. Het Comité zal op dit vlak meer moeten investeren, temeer omdat de technologische vooruitgang ter zake doorgaat, zoals blijkt uit de “zaak-Snowden”.

Hoofdstuk III van het rapport, de controle op de BIM's (Bijzondere inlichtingenmethoden), werd ook reeds voorgesteld tijdens een vergadering met de

³ Het Vast Comité I:
— de heer Guy Rapaille, voorzitter;
— de heer Gérald Vande Walle, raadsheer;
— de heer Pieter-Alexander De Brock, raadsheer;
— de heer Wouter De Ridder, griffier.
⁴ Hierna: “de organieke wet van 18 juli 1991”

MESDAMES, MESSIEURS,

Conformément à l'article 66bis, § 3, 1° de la loi du 18 juillet 1991 organique du contrôle des services de police et de renseignement et de l'Organe de coordination pour l'analyse de la menace³, telle que modifiée par la loi du 6 janvier 2014 modifiant diverses lois suite à la réforme de l'État (MB 31.01 2014), votre commission a examiné le Rapport d'activités 2016 du Comité R (www.comiteri.be) au cours de sa réunion 17 octobre 2017, en présence des membres du Comité permanent R⁴.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DU COMITÉ PERMANENT R

M. Guy Rapaille, président du Comité R, rappelle que la loi du 18 juillet 1991 prévoit à l'article 35 § 1 que le rapport annuel est transmis au Président de la Chambre le 1er juin au plus tard. Le retard du rapport 2016 est clairement la conséquence d'une surcharge de travail pour le Comité: le volume du rapport témoigne du travail réalisé par le Comité en 2016.

Traditionnellement, l'exposé introductif du Comité R porte sur quelques enquêtes de contrôle. Étant donné que toutes les enquêtes ont déjà été présentées en détail soit à la Commission d'accompagnement soit à la Commission d'enquête parlementaire “*attentats terroristes*” et que la composition des deux commissions est presque similaire, M. Rapaille se réfère aux discussions qui ont eu lieu lors de ces réunions.

Outre les enquêtes de contrôle, il est important de souligner le contrôle spécifique des interceptions de sécurité du SGRS. La loi a été modifiée cette année. L'intrusion dans des systèmes informatiques et la prise d'images à l'étranger ont été ajoutées aux missions d'interception. Sur ce plan, le Comité devra investir davantage, d'autant que des progrès technologiques continuent à être réalisés en la matière, comme le démontre l'affaire “*Snowden*”.

Le chapitre III du rapport relatif au contrôle des MRD (Méthodes particulières de renseignement) a aussi déjà été présenté au cours d'une réunion avec

³ Ci-après: “la loi organique du 18 juillet 1991”.
⁴ Le Comité permanent R:
— M. Guy Rapaille, président;
— M. Gérald Vande Walle, conseiller;
— M. Pieter-Alexander De Brock, conseiller;
— M. Wouter De Ridder, greffier

begeleidingscommissie op 20 juni van dit jaar. De heer Rapaille verwijst hier dan ook naar de bespreking tijdens die vergadering.

In het jaarverslag werden twee nieuwe hoofdstukken ingevoegd:

— hoofdstuk V, over de parlementaire onderzoekscommissies; hoewel het ter zake gaat om een al bestaande bevoegdheid van het Comité I, toch werd in 2016 vaak en bovendien met spoed gewerkt voor de parlementaire onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen. In 2017 heeft het Comité I enkele verslagen overhandigd aan diezelfde onderzoekscommissie, maar vooral gewerkt voor de “onderzoekscommissie minnelijke schikking in strafzaken”;

— hoofdstuk VI “De controle van gemeenschappelijke gegevensbanken”. Het betreft een nieuwe bevoegdheid van het Comité: de controle op de “dynamische databank FTF” (*Foreign Terrorist Fighters*) van het OCAD door het COC (*Controleorgaan op de politionele informatie*) en door het Comité I. Andere databanken worden in uitzicht gesteld, in verband met haatpredikers en *homegrown*-terroristen. Het betreft een specifiek toezicht, dat specifieke kennis en competenties vereist.

Aansluitend op die nieuwe bevoegdheid maakt de heer Rapaille vervolgens een stand van zaken op over de verschillende opdrachten van het Comité I.

Oorspronkelijk bleef de wettelijke opdracht van het Comité I beperkt tot het instellen van toezichtonderzoeken inzake de twee inlichtingendiensten en tot het geven van adviezen inzake wetsontwerpen of ontwerpen van besluit, op verzoek van de ministers of van het Parlement.

Vanaf 2000 werd het Beroepsorgaan toegevoegd. Hoewel het Beroepsorgaan los staat van het Comité I, is het budget ervan ten laste van dat Comité; ook werkt veel van het administratief personeel van het Comité I bijna voltijds voor het Beroepsorgaan: administratie, griffie ...

Zoals reeds gemeld, stijgt het aantal dossiers; dat zal in de toekomst nog meer het geval zijn aangezien de regering van plan is om “veiligheidsadviezen” te verplichten voor de nieuwe “gevoelige sectoren” (zoals transport).

Ook de moeilijkheidsgraad van de dossiers neemt toe: er zijn meer en meer tussenkomsten van advocaten, die conclusies neerleggen en juridische problemen opwerpen, waarop dient te worden geantwoord in de beslissing.

la commission d'accompagnement le 20 juin de cette année. M. Rapaille renvoie dès lors également à la discussion menée lors de cette réunion.

Deux nouveaux chapitres ont été insérés dans le rapport:

— le chapitre V relatif aux commissions d'enquête parlementaires étant donné que, bien qu'il s'agisse d'une compétence déjà ancienne du Comité, le Comité a beaucoup travaillé en 2016 pour la Commission “*attentats terroristes*” et souvent dans l'urgence. En 2017 le Comité a présenté quelques rapports à la Commission d'enquête “*attentats terroristes*” mais a surtout beaucoup travaillé pour la Commission d'enquête “*transaction pénale*”.

— Le chapitre VI “contrôle des banques de données communes”. Il s'agit d'une nouvelle compétence octroyée au Comité: le contrôle de la banque de données dynamique FTF (*Foreign Terrorist Fighters*) de l'OCAM par le COC (*Organe de contrôle de l'information policière*) et par le Comité R. D'autres banques de données sont prévues: prédicateurs de haine et “*homegrown*” terroristes. Il s'agit d'un contrôle spécifique qui implique des connaissances et des compétences spécifiques.

Dans la foulée de cette nouvelle compétence, M. Rapaille fait ensuite le point sur les différentes missions du Comité.

À l'origine, la mission légale du Comité se limitait à la réalisation d'enquêtes de contrôle des deux services de renseignement et à la fourniture d'avis concernant des projets de loi ou d'arrêtés à la demande des ministres ou du Parlement.

Depuis 2000, l'Organe de recours a été ajouté. Bien qu'il soit indépendant du Comité, son budget est à charge de ce dernier et une partie importante du personnel administratif du Comité travaille presque à plein temps pour l'Organe de recours: administration, greffe,

Comme il a déjà été mentionné, le nombre de dossiers augmente et augmentera encore à l'avenir étant donné que le gouvernement a l'intention d'imposer des “avis de sécurité” pour les nouveaux “secteurs sensibles” comme le transport.

Le niveau de complexité des dossiers augmente également: il y a de plus en plus d'interventions d'avocats, qui déposent des conclusions et soulèvent des problèmes juridiques auxquels il convient de répondre dans la décision.

Er zijn ook meer delicate dossiers inzake veiligheid, zoals de factor “radicalisering” (bijvoorbeeld wat het personeel op de luchthavens en de nucleaire centrales betreft).

Vanaf 2010 heeft het Comité I een nieuwe bevoegdheid toegekend gekregen, te weten het toezicht op de bijzondere inlichtingenmethoden (BIM). Toen vanaf 2014 de terroristische dreigingen toenamen, is de werkdruk inzake het toezicht op de BIM's verzaamd. Meer door de diensten uitgevoerde methoden betekenen meer toezichtswerk voor het Comité I. Voorts werd de wet van 2010 meermaals gewijzigd in 2016 en 2017. Nieuwe methoden werden ingevoerd, bijvoorbeeld de mogelijkheid methoden in het buitenland te verrichten enzovoort. Naast de specifieke en uitzonderlijke methoden bestaan er momenteel gewone “bijzondere” methoden in verband waarmee het Comité I bevoegd is. Dat is het geval met de Passenger Name Record (PNR – *artikel 16/3 van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst*), en zal eveneens het geval zijn ingevolge de geplande wijziging van de zogenaamde “camerawet”, die spoedig bij het Parlement zou worden ingediend.

Hierover heeft het Comité I vorige week een advies bezorgd aan de minister van Justitie wat het gedeelte inzake de inlichtingendiensten betreft.

Ook met de gevolgen van de wet “DPA” (*algemene verordening voor de gegevensbescherming*) die ten laatste in mei 2018 van kracht wordt, moet rekening worden gehouden, aangezien het een Europese verplichting betreft. In het kader van deze wet blijkt er een nieuwe opdracht voor het Comité I te zijn weggelegd.

Het Comité I heeft de ambitie al zijn – oude en nieuwe – bevoegdheden zo goed mogelijk, doeltreffend uit te oefenen, niet alleen met de bedoeling het Parlement zo correct mogelijk te informeren, maar ook om ten bate van de medeburgers te zorgen voor een wettigheids- en doeltreffendheidstoezicht op de inlichtingendiensten. Om dat doel te bereiken, zal echter moeten worden nagedacht over de materiële en personele middelen die het Comité I ter beschikking gesteld krijgt.

II. — BESPREKING

A. Vragen van de leden

Na lezing van het activiteitenverslag 2016 stelt de voorzitter vast dat het Comité I onder druk staat.

Een lid geeft aan dat in 2016 van het Comité I veel is gevergd, met name wegens de twee

Il y a aussi des dossiers plus délicats en termes de sécurité, comme lorsque le facteur “radicalisation” entre en jeu, par exemple en ce qui concerne le personnel des aéroports et des centrales nucléaires.

À partir de 2010, le Comité s’est vu attribuer une compétence nouvelle, à savoir le contrôle des MRD (*Méthodes de recueil de données – ou BIM en néerlandais*). Avec l’aggravation des menaces terroristes à partir de 2014, la charge de travail pour le contrôle des BIM a augmenté. Plus de méthodes exécutées par les services signifient plus de travail de contrôle pour le Comité. En outre, la loi de 2010 a été modifiée à plusieurs reprises en 2016 et en 2017. De nouvelles méthodes ont été introduites comme par exemple, la possibilité de réaliser des méthodes à l’étranger... À côté des méthodes spécifiques et exceptionnelles, il existe actuellement des méthodes ordinaires “spéciales” pour lesquelles le Comité R est compétent. C’est le cas du PNR (*Passenger Name Record – article 16/3 de la loi du 30 novembre 1998 organique des services de renseignement et de sécurité*) et ce sera également le cas à la suite de la modification projetée de la “loi caméra” qui devrait être déposée rapidement au Parlement.

À ce propos, le Comité R a rendu un avis au ministre de la Justice la semaine dernière en ce qui concerne la partie relative aux services de renseignement.

Il convient également de tenir compte des conséquences de la loi “DPA” (*règlement général sur la protection des données*) qui entrera en vigueur au plus tard en mai 2018, dès lors qu’il s’agit d’une obligation européenne. Dans le cadre de cette loi, il s’avère qu’une nouvelle mission sera confiée au Comité.

Le Comité a l’ambition d’exercer toutes ses compétences – anciennes et nouvelles – au mieux, de manière efficace, dans le but d’informer le plus correctement possible le Parlement mais aussi dans le but d’assurer un contrôle de légalité et d’efficacité des services de renseignement au bénéfice des concitoyens. Mais pour atteindre ce but une réflexion devra être menée sur les moyens matériels et humains mis à la disposition du Comité.

II. — DISCUSSION

A. Questions des membres

Le président constate d’emblée, à la lecture du rapport d’activités 2016, que le Comité R, est sous pression.

Un membre relève également que le Comité R a été fort sollicité en 2016, notamment en raison des

onderzoekscommissies (“terroristische aanslagen” en “minnelijke schikking in strafzaken”). Tevens heeft de werking van het OCAD gevolgen gehad voor het werk van het Comité I. Bovendien moet rekening worden gehouden met de over de ADIV verrichte onderzoeken die nog niet zijn opgenomen in het activiteitenverslag 2016.

De spreker wijst op de onrustwekkende conclusies van het onderzoek betreffende de bescherming van ons economisch en wetenschappelijk potentieel. Het is immers frappant te moeten constateren dat niet alleen de Belgische en buitenlandse ondernemingen alsook de instellingen, maar ook politici worden bespioneerd. In dat verband vormt het “Centrum voor Cybersecurity België” een veelbelovend instrument. De spreker wenst te vernemen welke maatregelen de verschillende diensten in 2016 hebben genomen om de strategische veiligheid van ons land te versterken.

Het verslag heeft het over de synergievormen tussen de beide inlichtingendiensten, onder meer op technisch vlak. Een van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 is verstrekkender en pleit ervoor dat op strategisch vlak synergievormen zouden worden gecreëerd door een gemeenschappelijk platform op te zetten. Hoe staat het Comité I daar tegenover?

Beschikt het Comité I aangaande de samenwerking tussen de Veiligheid van de Staat en het Directoraat-generaal Uitvoering van Straffen en Maatregelen van de FOD Justitie over informatie betreffende het feit dat de gevangenisdirecteuren de Veiligheid van de Staat om een *screening* van de bezoekers verzoeken?

Heeft het OCAD een nieuwe methodologie geïmplementeerd zoals het Comité I al in 2015 aanbeval?

Hoe gebruiken de inlichtingendiensten het nieuwe instrument dat hun wordt verschaft bij de wet van 30 maart 2016 (*Belgisch Staatsblad* van 28 april 2017) tot wijziging van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst en van artikel 259*bis* van het Strafwetboek (aanwending van uitzonderlijke methoden in geval van inmenging en extremisme)?

Een andere spreker neemt akte van de hoge werkdruk bij het Comité I, onder meer als gevolg van twee onderzoekscommissies en nieuw opgelegde toezichtopdrachten. Het Comité I vraagt meer personele en materiële middelen, maar hoe kunnen deze worden berekend?

deux commissions d'enquête (“attentats terroristes” et “transaction pénale”). Le fonctionnement de l'OCAM a également eu des répercussions sur le travail du Comité R. Il faut également tenir compte des enquêtes menées sur le SGRS qui ne sont pas encore reprises dans le rapport 2016.

L'intervenant relève que les conclusions de l'enquête sur la protection de notre potentiel économique et scientifique sont inquiétantes. En effet, il est frappant de constater que non seulement les entreprises belges et étrangères et les institutions sont espionnées mais également les personnalités politiques. A cet égard, le Centre pour la cybersécurité constitue un instrument prometteur. L'intervenant souhaiterait savoir quelles sont les mesures prises en 2016 au sein des différents services pour renforcer la sécurité stratégique du pays.

Le rapport évoque les synergies entre les deux services de renseignement, entre autres au niveau technique. Une des recommandations de la commission d'enquête sur les attentats du 22 mars 2016 va plus loin et prône la création de synergies au niveau stratégique par la mise en place d'une plate-forme commune. Qu'en pense le Comité R?

En ce qui concerne la collaboration entre la Sûreté de l'État et la Direction générale Exécutions des Peines et des Mesures du SPF Justice, le Comité R dispose-t-il d'informations sur le fait que des directeurs de prisons demandent un screening des visiteurs à la Sûreté de l'État.

L'OCAM a-t-il mis en place une nouvelle méthodologie, comme le recommandait déjà le Comité R en 2015?

Comment les services de renseignement utilisent-ils le nouvel instrument qui leur est fourni par la loi du 30 mars 2017 (MB 28.04 2017) modifiant la loi du 30 novembre 1998 organique des services de renseignement et de sécurité et l'article 259*bis* du Code pénal (recours à des méthodes exceptionnelles en cas d'ingérence et d'extrémisme)?

Un autre intervenant prend note de la surcharge de travail du Comité R, notamment à la suite des deux commissions d'enquête et des nouvelles missions de contrôle qui lui sont confiées. Le Comité réclame plus de moyens en matériel et en personnel. Comment quantifier ces moyens?

Een andere spreker vraagt of de budgettaire beperkingen van het Comité I gevolgen hadden voor het onderzoekswerk.

Een lid is van oordeel dat de door het Comité I geformuleerde aanbevelingen betreffende de samenwerking tussen de diensten en de informatie-uitwisseling verenigbaar moeten zijn met de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen inzake een enkele “Kruispuntbank Veiligheid”.

Het valt op dat de analysemethodes van de verschillende diensten niet coherent worden toegepast.

Jammer genoeg is geen verbetering opgetreden in het gegevensbeheer door de ADIV. Ware het niet raadzaam ter zake een actieplan op te stellen en een termijn vast te leggen?

De voorzitter dringt erop aan dat het Comité I zo gauw mogelijk inzake aanbevelingen een “boordtabel” voorlegt; die moet de doelstellingen en termijnen vermelden, en aangeven welke instellingen moeten zorgen voor de uitvoering ervan. Op die manier kan de vooruitgang op het terrein beter worden opgevolgd.

Ook een *ander lid* vraagt om het gebrek aan middelen bij het Comité I objectief aan te tonen. Is het gebrek van tijdelijke aard (wegens de onderzoekscommissies), of betreft het een meer structureel probleem?

Hetzelfde lid wijst op een aanbeveling van het Comité I om de diensten de mogelijkheid te bieden om, zowel voor het runnen van informanten in de radicale milieus (HUMINT) als voor het opvolgen van open bronnen (OSINT en SOCMINT), een beroep te doen op collecte-agenten en analisten die de verschillende talen beheersen en vertrouwd zijn met de mentaliteit van deze personen. Heeft het Comité I ter zake een verbetering vastgesteld?

Het Comité I formuleerde reeds meerdere aanbevelingen met betrekking tot het beheer van gegevensbanken en informatie-uitwisseling. Hoe staat het met het gegevensbeheer door de ADIV? Stelt het Comité I een verbetering vast op vlak van informatie-uitwisseling tussen de diensten?

Een lid wijst op het grootste pijnpunt: de uitwisseling van informatie tussen de diensten, en in het bijzonder de slechte informatiepositie van de Veiligheid van de Staat in een aantal milieus, zonder daarbij het structureel gebrek aan personeel te vergeten.

Un autre intervenant demande si les contraintes budgétaires du Comité R ont eu un impact sur les enquêtes qu’il doit mener.

Un membre estime que les recommandations formulées par le Comité R sur la collaboration entre les services et l’échange d’informations se doivent d’être compatibles avec les recommandations de la commission d’enquête “attentats” en ce qui concerne la banque carrefour commune de la sécurité.

Il est frappant de constater que les méthodes d’analyses des services ne sont pas utilisées de manière cohérente.

Il est à déplorer que la gestion des données par le SGRS ne s’est pas améliorée. Ne conviendrait-il pas de prévoir un plan d’action à cet égard et de fixer un délai?

Le président insiste afin que le Comité R fournisse dans les meilleurs délais un “tableau de bord” des recommandations avec mention des objectifs, du timing et des institutions chargées de les mettre en œuvre, afin de mieux pouvoir suivre leur concrétisation sur le terrain.

Un autre membre demande également une objectivation du manque de moyens du Comité R. Ce manque de moyens est-il lié ponctuellement aux commissions d’enquête ou est-ce un problème plus structurel?

Le même membre relève que le Comité R recommande que tant pour la gestion des informateurs dans les milieux radicaux (HUMINT) que pour le suivi des sources ouvertes (OSINT et SOCMINT), les services puissent faire appel à des agents de collecte et à des analystes qui maîtrisent les différentes langues et qui connaissent bien la mentalité de ces personnes. Le Comité R a-t-il observé une amélioration à cet égard?

A plusieurs reprises, le Comité R a déjà formulé des recommandations en ce qui concerne la gestion des banques de données et l’échange d’informations. Qu’en est-il de la gestion des données par le SGRS? Le Comité R constate-t-il une amélioration dans l’échange d’informations entre les services?

Un membre souligne que le problème le plus important est l’échange d’informations entre les services et, en particulier, la mauvaise position d’information de la Sûreté de l’État dans une série de milieux, sans oublier le manque structurel de personnel.

Er moet duidelijkheid komen over hoe de diensten hun informatie verzamelen, de opvolging ervan verzekeren en gebruik maken van de lokaal verstrekte informatie; de rol van de wijkagenten is immers van cruciaal belang en het is belangrijk dat de door hen verstrekte informatie wordt geëxploiteerd. Helaas ontvangen die agenten zelden *feedback* over de informatie die zij doorgeven, wat bij de lokale politie een gevoel van wantrouwen ten opzichte van de inlichtingendiensten doet ontstaan. Een zelfde gebrek aan transparantie bij de uitwisseling van informatie tussen de lokale politie en de inlichtingendiensten treft men aan in verband met de strafinrichtingen: zo wordt de lokale politie er niet van op de hoogte gebracht als een gedetineerde wordt vrijgelaten of recht heeft op verlof, terwijl de burgemeesters verantwoordelijk zijn voor hun *follow-up*. Het gaat hier om een gemiste kans in het streven naar een algemene veiligheidsaanpak.

Het is belangrijk in dat opzicht de aanbevelingen van het Comité I concreet uitvoering te geven en de aandacht van de inlichtingendiensten te vestigen op het belang om de lokale politiediensten vertrouwen te schenken, door ze correct in te lichten en hun informatie ernstig te nemen.

Tot slot schaaft de spreker zich volledig achter de aanbevelingen van het Comité I aangaande het OCAD. Hij wijst er echter op dat de door het OCAD opgestelde lijst van FTF's (*foreign terrorist fighters*) niet duidelijk is. Sommige personen die op die lijst zouden moeten staan, zijn niet vermeld en omgekeerd. De lijst is een belangrijk middel om de FTF's op te volgen. Ook in dat opzicht is er bij de inlichtingendiensten noch de capaciteit, noch de mentaliteit om de door de lokale politiediensten doorgespeelde informatie te verwerken zoals het hoort. Aanbevelingen in die zin zouden nuttig zijn geweest.

Een laatste spreker brengt een methodologisch probleem ter sprake. Hij merkt op dat veel thema's in het activiteitenverslag 2016 van het Comité I ook aan bod zijn gekomen in de parlementaire onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen, die aanbevelingen heeft opgesteld. Hij herinnert aan de akkoorden die bij het begin van de werkzaamheden van die onderzoek-commissie tussen de Comités P en I en de begeleidings-commissie werden gesloten om de onderzoekscommissie het overwicht te laten. Men dient op dezelfde wijze te handelen wat de aanbevelingen betreft.

Naar het voorbeeld van de bijzondere commissie "seksueel misbruik" stelt de onderzoekscommissie immers voor om een opvolgingscommissie in te stellen

Il convient de faire la clarté sur la manière dont les services récoltent leurs informations, en assurent le suivi et utilisent les informations fournies par le niveau local. En effet, le rôle des agents de quartier est crucial et il importe que les informations qu'ils fournissent soient exploitées. Malheureusement, ces derniers reçoivent rarement un *feed back* des informations qu'ils transmettent, ce qui génère un sentiment de méfiance de la police locale à l'égard des services de renseignement. On constate le même manque de transparence dans les échanges d'informations entre la police locale et les services de renseignement en ce qui concerne les établissements pénitentiaires. Ainsi, les polices locales ne sont pas informées lorsqu'un détenu est libéré ou bénéficie d'un congé alors que les bourgmestres sont responsables de leur suivi. Il s'agit là d'une occasion manqu  e de tendre vers une approche globale de la sécurité.

Il importe de concrétiser les recommandations du Comité R à cet égard et d'attirer l'attention des services de renseignement sur l'importance de faire confiance aux polices locales en les informant correctement et en prenant leurs informations au sérieux.

Enfin, l'intervenant souscrit pleinement aux recommandations du Comité R en ce qui concerne l'OCAM. Toutefois, il signale que la liste des FTF (*foreign terrorist fighters*) dressée par l'OCAM n'est pas claire. En effet, certaines personnes qui devraient figurer sur cette liste ne s'y trouvent pas et inversement. Cette liste est un instrument important pour le suivi des FTF.    cet égard également, les services de renseignement ne disposent ni de la capacité, ni de la mentalité pour exploiter comme il se doit les informations qui leur parviennent des polices locales. Des recommandations dans ce sens auraient été utiles.

Un dernier intervenant soulève un problème de méthodologie. Il relève que de nombreux thèmes figurant dans le rapport d'activités 2016 du Comité R ont également été abordés au sein de la commission d'enquête parlementaire "attentats terroristes" qui a formulé des recommandations. Il rappelle les accords conclus au début des travaux de la commission d'enquête entre les Comités P et R et avec la commission d'accompagnement afin de laisser la primauté à la commission d'enquête. Il convient de procéder de la même manière en ce qui concerne les recommandations.

En effet, à l'instar de la commission spéciale "abus sexuels", la commission d'enquête préconise de mettre en place une commission de suivi afin de veiller

die op geregelde tijdstippen toeziet op de concrete tenuitvoerlegging van haar aanbevelingen, waarbij nader wordt bepaald welke instanties ermee belast zijn maatregelen te nemen.

Concreet dient de door de begeleidingscommissie gevraagde boordtabel met aanbevelingen overeen te stemmen met de aanbevelingen van de onderzoekscommissie, zodat de Kamer een algemeen overzicht van de aanbevelingen ter beschikking heeft.

Voorts meent de onderzoekscommissie dat een informatiekruispunt onontbeerlijk is en dat moet worden onderzocht wat er nodig is om een dergelijk kruispunt zo vlug mogelijk operationeel te maken.

De voorzitter stemt in met die methodologie.

Voorts benadrukt hij dat de controle van de gegevensbanken onder het Comité I en het COC ressorteert. Is de taakverdeling onder de twee organen vastgelegd in een protocol?

B. Antwoorden van het Comité I

— *De ADIV*

De heer Rapaille, voorzitter van het Comité I, antwoordt dat het onderzoek naar het *Counter Intelligence*-departement (CI) van de ADIV nog loopt en prioritaire aandacht krijgt.

— *Het economisch en wetenschappelijk potentieel*

De oprichting van het CCB (Centrum voor Cybersecurity België) is een aanbeveling die het Comité I in 2011 heeft geformuleerd. Deze aanbeveling werd met vertraging in de praktijk omgezet. Het Comité I controleert het CCB niet, maar ziet wel toe op de wettelijke opdracht van de ADIV inzake cyberveiligheid.

— *De synergieën tussen de twee diensten*

Het Comité I heeft in 2016 een aanbeveling gedaan en heeft de situatie sindsdien niet meer opnieuw geëvalueerd. De samenwerking tussen de twee diensten lijkt evenwel te verbeteren.

— *Screening van de bezoekers in de gevangenissen*

Bij het onderzoek van 2015-2016 werd niet ingegaan op dat aspect. Het Comité I zal de kwestie echter aan kaarten bij de Veiligheid van de Staat.

régulièrement à la concrétisation de ses recommandations en précisant les instances chargées de prendre des mesures.

Concrètement, il convient que le tableau de bord des recommandations demandé par la commission d'accompagnement corresponde aux recommandations de la commission d'enquête afin que la Chambre puisse disposer d'un aperçu global des recommandations.

La commission d'enquête est également d'avis qu'une banque carrefour des informations est indispensable et qu'il faudra examiner quels sont les moyens nécessaires pour la rendre opérationnelle le plus rapidement possible.

Le président marque son accord sur cette méthodologie.

Il souligne que le contrôle des banques de données relève du Comité R et du COC. La répartition des tâches entre les deux organes fait-elle l'objet d'un protocole?

B. Réponses du Comité R

— *SGRS*

M. Rapaille, président du Comité R, répond que l'enquête sur le département CI (*Counter Intelligence*) du SGRS est encore en cours et qu'elle est prioritaire.

— *Le PES (potentiel économique et scientifique)*

La création du CCB (*Centre pour la cybersécurité Belgique*) est une recommandation du Comité R formulée en 2011. Cette recommandation a été concrétisée avec retard. Le Comité R ne contrôle pas le CCB mais bien la nouvelle mission légale du SGRS en matière de cybersécurité.

— *Les synergies entre les deux services*

Le Comité R a formulé une recommandation en 2016 et n'a plus réévalué la situation depuis lors. Toutefois, il semble que la collaboration entre les deux services s'améliore.

— *screening des visiteurs dans les prisons*

L'enquête de 2015-2016 n'a pas porté sur cet aspect mais le Comité R posera la question à la VSSE.

— *Nieuwe methodologie van het OCAD*

Om de nieuwe methodologie van het OCAD te kunnen evalueren, is een gezamenlijk onderzoek van het Comité P en het Comité I vereist.

— *Buitenlandse inlichtingendiensten*

Sinds 2016 zijn de diensten bevoegd om de activiteiten van de buitenlandse inlichtingendiensten op Belgisch grondgebied te controleren. Het Comité I heeft echter opgemerkt dat de diensten geen melding maken van deze nieuwe bevoegdheid in het kader van de BIM en heeft hen daarop gewezen. Deze bevoegdheid zal duidelijk worden aangegeven in het verslag 2018 inzake de BIM.

— *Meting van de werklast van het Comité I*

De voorbije jaren is het aantal controletaken van het Comité I exponentieel toegenomen. Hoewel het Comité I aanvankelijk alleen gelast werd controleonderzoeken voor het Parlement uit te voeren, kreeg het geleidelijk nieuwe bevoegdheden toegewezen. Zo heeft het beroepsorgaan in 2012 45 beroepen moeten behandelen; in 2017 waren het er meer dan 200. Hetzelfde geldt voor de BIM, waarvan het aantal in 2016 ingevolge de aanslagen met 500 is gestegen. Het Comité I verwacht dat de veiligheidsintercepties van de ADIV andermaal meer werk met zich zullen brengen, aangezien de ADIV dankzij een recent aangenomen wet over meer mogelijkheden beschikt; bovendien zijn de technologieën geëvolueerd. Om een democratische controle te kunnen waarborgen, zal het Comité I een extra personeelslid met de vereiste bekwaamheid in dienst moeten nemen. De uitbesteding van die taak aan de privésector zou te duur uitvallen. Het Comité I moet dus een beroep doen op een militair – een hogere officier – die over alle vereiste machtigingen beschikt. Bovendien zal het Comité I tevens nieuwe controletaken moeten vervullen in het kader van het PNR, de zogenaamde camerawet enzovoort. In een eerste fase is het Comité I erin geslaagd de uitvoering van zijn nieuwe taken met het basisbudget te bekostigen, maar de toegekende middelen volstaan niet langer om de personele en de materiële noden te dekken.

Om de werklast te blijven overzien, heeft het Comité I beslist voortaan niet meer dan vier toezichtonderzoeken per jaar uit te voeren. Voordien waren het er een tiental.

De heer Gérald Vande Walle, raadsheer bij het Comité I, verduidelijkt dat het budget voor 2018 dat het Comité I heeft aangevraagd bij de commissie voor de Comptabiliteit van de Kamer van

— *Nouvelle méthodologie de l'OCAM*

Afin d'évaluer la nouvelle méthodologie de l'OCAM, il faudrait une enquête commune des Comités P et R.

— *Services de renseignements étrangers*

Depuis 2016, les services sont compétents pour contrôler les activités des services de renseignement étrangers sur le territoire belge. Toutefois, le Comité R a remarqué que les services n'indiquaient pas cette nouvelle compétence dans le cadre des BIM. La remarque leur a été faite. Cette compétence apparaîtra clairement dans le rapport 2018 sur les BIM.

— *Mesure de la charge de travail du Comité R*

Au fil des années, le Comité R a vu ses missions de contrôle croître de manière exponentielle. En effet, alors que le Comité R était au départ uniquement chargé de réaliser des enquêtes de contrôle pour le parlement, de nouvelles compétences lui ont progressivement été attribuées. Ainsi, en 2012, l'organe de recours a dû traiter 45 recours; en 2017, il y en a eu plus de 200. Il en va de même pour les BIM; leur nombre a augmenté de 500 en 2016 notamment à la suite des attentats. Le Comité R s'attend à un regain de travail dans le cadre des interceptions de sécurité du SGRS. En effet, une loi récente lui attribue plus de possibilités et les technologies ont évolué. Si l'on veut garantir un contrôle démocratique, le Comité R va devoir engager une personne supplémentaire qui dispose des compétences requises. Le recours au secteur privé serait trop onéreux. Il conviendrait dès lors que le Comité R engage un militaire, officier supérieur, qui dispose de toutes les autorisations requises. En outre, le Comité R devra exercer également de nouvelles missions de contrôle dans le cadre du PNR, de la loi "caméra", etc. Si, dans un premier temps, le Comité R s'est débrouillé pour assumer ses nouvelles missions dans son cadre budgétaire de base, les moyens qui lui sont attribués ne suffisent plus à couvrir ses besoins en matériel et en personnel.

Afin de maîtriser sa charge de travail, le Comité R a décidé à l'avenir de limiter à 4 les enquêtes de contrôle en cours sur une année. Auparavant il y avait une dizaine d'enquêtes en cours.

M. Gérald Vande Walle, conseiller au Comité R, précise qu'un outil d'objectivation des besoins financiers du Comité R est sa demande de budget 2018 adressée à la commission de la Comptabilité de la Chambre. Une

volksvertegenwoordigers, een instrument is voor de objectivering van de geldelijke behoeften van het Comité I. Er wordt momenteel een nota opgesteld om de gevraagde budgettaire middelen te verantwoorden. De commissie zou kennis kunnen nemen van die nota.

— De aanbevelingen

Het spreekt voor zich dat het Comité I zijn aanbevelingen zal afstemmen op die van de onderzoekscommissie “aanslagen”. Zo zal ook het Comité I de oprichting van een kruispuntbank inzake gegevens aanbevelen.

Wat de “dynamische databank FTF” van het OCAD betreft, zal men een systeem moeten overwegen met verschillende toegangsniveaus, namelijk een directe toegang voor sommigen en een verwittigingssysteem “hit/no hit” voor anderen. Naarmate een databank opener wordt, neemt immers ook het risico op lekken toe.

Wegens een te grote werkdruk heeft het Comité I de tabel in verband met de opvolging van de aanbevelingen nog niet aan de commissie kunnen bezorgen. De afwerking daarvan is een prioriteit van het Comité I; de tabel zal einde 2017 klaar zijn. Dat document zal gedetailleerde aanbevelingen bevatten, met vermelding van de instanties die ze zouden kunnen verwezenlijken. Daarbij zal rekening worden gehouden met de aanbevelingen van de onderzoekscommissie.

— De analisten

Het Comité I heeft aanbevelingen inzake de aanwerving van analisten geformuleerd. De jongste twee of drie jaar is er vooruitgang geboekt. Zo verstrekt de BIA (*Belgian Intelligence Academy*) gemeenschappelijke opleidingen aan de personeelsleden van de twee diensten; daarbij worden een eenvormig taalgebruik en eenvormige technieken aangeleerd, teneinde een snellere informatie-uitwisseling mogelijk te maken.

Een lid heeft het probleem betreffende de talenkennis van de personeelsleden aangehaald.

De aanwerving van de personeelsleden hangt af van Selor, en dus van de minister van Ambtenarenzaken. De eerste proef van het Selor-examen peilt echter de kennis van de twee landstalen; veel kandidaten slagen niet voor dat onderdeel, terwijl zij wel vreemde talen beheersen en beschikken over terreinkennis die zeer nuttig zou zijn voor de inlichtingendiensten.

— Actieplan in verband met het databeheer

Aan de hand van de boordtabel met de aanbevelingen zal een actieplan worden uitgesteld.

note est en cours de rédaction pour justifier les moyens budgétaires demandés. La commission pourrait prendre connaissance de cette note.

— Les recommandations

Il va de soi que le Comité R alignera ses recommandations sur celles de la commission d'enquête sur les attentats. Ainsi, il recommandera également la création d'une banque carrefour des informations.

En ce qui concerne la banque de données dynamique FTF de l'OCAM, il faudra envisager une banque avec différents niveaux d'accès: un accès direct pour certains et un système d'avertissement “hit-no hit” pour d'autres. Il faut savoir que plus une banque de données est ouverte, plus il y a des risques de fuites.

Pour des raisons de surcharge de travail, le Comité R n'a pas encore pu fournir à la commission le tableau de bord des recommandations. Le Comité y travaille en priorité et le tableau sera prêt fin 2017. Il détaillera les recommandations en fonction des instances susceptibles de les concrétiser. Ce travail sera réalisé en tenant compte des recommandations de la commission d'enquête.

— Les analystes

Le Comité R a formulé des recommandations en ce qui concerne le recrutement d'analystes. Des progrès ont été réalisés depuis deux ou trois ans. Ainsi, la BIA (*Belgian Intelligence Academy*) offre des formations communes aux agents des deux services afin d'acquérir le même langage et les mêmes techniques afin d'échanger plus rapidement les informations.

Un membre a soulevé le problème de la connaissance des langues des agents.

Le recrutement des agents dépend du Selor et donc du ministre de la Fonction publique. Or, la première épreuve du Selor est un test de connaissance des deux langues nationales pour lequel de nombreux candidats échouent alors qu'ils parlent des langues étrangères et qu'ils disposent d'une connaissance du terrain qui serait très utile aux services de renseignement.

— Plan d'action pour la gestion des données

Un plan d'action sera envisagé en fonction du tableau de bord des recommandations.

Er zij voorts op gewezen dat de diensten met capaciteitsproblemen kampen. De regering heeft de VSSE groen licht gegeven om 150 mensen extra in dienst te nemen, maar rekening houdend met de natuurlijke afvloeiingen tussen 2016 en 2018 zal het uiteindelijk slechts gaan om 43 personen extra. De administrateur-generaal van de VSSE deed er zijn beklag over dat hij in 2016 minder personeel ter beschikking had dan in 2010.

Het databaseer bij de ADIV blijft een zorgpunt voor het Comité I. Het aan de gang zijnde *Counter Intelligence*-onderzoek moet de nodige duidelijkheid verschaffen. De ADIV heeft af te rekenen met een budgetprobleem, waarvoor de betrokken dienst de oplossing niet helemaal zelf in handen heeft.

— *Relaties tussen de diensten en het lokale niveau*

Alle problemen hangen met elkaar samen. Als de VSSE slechts over 600 mensen beschikt terwijl die dienst er 1200 zou moeten hebben, kan geen optimale lokale inzet worden verzekerd. Het Comité I heeft nooit enig wantrouwen tussen de diensten en de lokale politie kunnen bespeuren. Het is belangrijk dat informatie kan doorstromen van het lokale niveau naar de Veiligheid van de Staat, en omgekeerd.

— *FTF-databank van het OCAD*

Een onderzoek loopt, in samenwerking met het Comité P en COC.

Het betreft een specifieke bevoegdheid die niet is opgenomen in de organieke wet met betrekking tot de Comités P en I. Er dient te worden verwezen naar de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt (*Belgisch Staatsblad* van 22 december 1992). Het Comité I heeft eerst adviezen uitgebracht over de koninklijke besluiten, zoals bij wet wordt bepaald. Momenteel werkt het op basis van een protocolakkoord met COC. Er werd een kleine werkgroep opgericht; het rapport zal worden overgezonden aan de commissie.

III. — REPLIEKEN

Een lid vraagt duidelijkheid omtrent de verdeling van de taken inzake de opvolging tussen enerzijds de begeleidingscommissie en anderzijds de onderzoekscommissie naar de terroristische aanslagen en de “tijdelijke commissie terrorisme”.

Il faut savoir que les services sont également confrontés à des problèmes de capacités. Le gouvernement a permis à la VSSE d'engager 150 agents. Toutefois, si on tient compte des départs naturels entre 2016 et 2018, il n'y aura au final que 43 personnes en plus. L'administrateur général de la VSSE s'est plaint qu'il avait moins de personnel en 2016 qu'en 2010.

La gestion des données au SGRS reste une préoccupation du Comité R. L'enquête *Counter Intelligence* qui est en cours permettra d'y voir plus clair. Le SGRS est confronté à un problème de budget dont il n'a pas la maîtrise totale.

— *Relations entre les services et le niveau local*

Tous les problèmes sont liés. En effet, si la VSSE ne dispose que de 600 agents alors qu'elle devrait en avoir 1200, elle ne peut pas garantir une implication locale optimale. Le Comité R n'a jamais pu détecter de la méfiance entre les services et les polices locales. Il importe que les informations puissent remonter du niveau local vers la Sûreté et inversement.

— *Banque de données FTF de l'OCAM*

Une enquête est en cours en collaboration avec le Comité P et le COC.

Il s'agit d'une compétence particulière qui n'est pas inscrite dans la loi organique des Comités P et R. Il faut se référer à la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police (MB 22.12 1992). Le Comité R a d'abord rendu des avis sur les arrêtés royaux comme la loi le prévoit. Il travaille actuellement sur la base d'un protocole d'accord avec le COC. Un petit groupe de travail a été mis sur pied et le rapport sera transmis à la commission.

III. — RÉPLIQUES

Un membre réclame de la clarté dans la répartition des tâches de suivi entre d'une part, la commission d'accompagnement et d'autre part, la commission d'enquête et la commission temporaire “terrorisme”.

IV. — BESLISSING VAN DE COMMISSIE

De commissie neemt akte van het activiteitenverslag 2016 van het Comité I en verleent haar goedkeuring aan de aanbevelingen van het Comité.

De rapporteur,

Peter BUYSROGGE

De voorzitter,

Siegfried BRACKE

IV. — DÉCISION DE LA COMMISSION

La commission prend acte du rapport d'activités 2016 du Comité R et souscrit à ses recommandations.

Le rapporteur,

Peter BUYSROGGE

Le président,

Siegfried BRACKE